

Літаратура і мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 45 (1682) Аўторак, 5 чэрвеня 1962 года Цана 4 кап.

РАЗВЕЯЦЬ ЗДАНЫХІРАСІМЫ!

Мікола ЛОБАН

У жніўні 1945 года ўзарвалася першая атамная бомба. Яна не сама ўзарвалася, яе ўзарвалі людзі. Узарвалі не на гарачых пільсах Сахары, не на бязмежных водах Ціхага акіяна і не на тоўшчах антарктычных льдаў, а сярод густа населеных кварталаў горада, у якім жылі дзеці, жанчыны, старыя.

Першая бомба — адразу на горад! Можна таму, хто яе ўзрываў, невядома была яе страшэнная выбуховая сіла? Можна той, хто накіроўваў яе сюды, чакаў убацьчыць замест смертнаснага выбуху малючыя феерверк — вясёлніцы перамогі? Не, гэта не было трагічнай памылкай. Тыя, хто яе ўзрываў, былі больш чым дастаткова інфармаваны аб згубных уласцівасцях новай зброі.

Але, можа, гэта быў вымушаны ў ходзе вайны крок? Можна патрэбен быў гэты выбух дзеля выратавання соцень тысяч сваіх суайчыннікаў? Можна гэта было тым адзіным спосабам, дзякуючы якому толькі і можна было павярнуць ход вайны наперад? Не, і гэта не магло быць прычынай. Вайна заканчвалася. Самая вялікая і самая небяспечная варожая сіла — імітэры фашызму — была ўжо павярнута савецкім салдатам. Той жа савецкі салдат на Ухладзе разграміў сухпутную японскую армію, а караблі амерыканскага вайскага флоту падкілі да берагоў Хансю. І кай Японія яшчэ не падкісала акт аб капітуляцыі, але фанатычна аддаўшы Імператара самураі ўжо ішлі да палаца рабіць харакіры.

Кажуць, што ваўкі пасля вайны доўга не маглі адвільнуць ад чалавечага мяса, былі нахобны да неверагоднага, заходзілі ў вёскі і нападлі на людзей. Давялося сабрацца па-людзку і перастраляць іх. З тае пары пайшоў вобраз намальны «суічючы». У сусветнай гаспадарыні, на жаль, яшчэ не наведзены падобны парадок. Не можна суіснаваць вочыч апетым з дружнай народаў. Капіталізм адчувае сябе здаравей, калі ў атмасферы высокай і з-за гарызонта паказваюцца навальнічныя хмары.

Навошта ж патрэбен быў гэты выбух у Хірасіме ўсякага ваеннага сэнсу, рэды па свей тупой жорсткасці выбух у Хірасіме? Ды вельмі проста — каб выпрабаваць бомбу. У амерыканскія забойшчы сярэдзі рукі. Яны спаліліся. Палігон? Навошта яго шукаць, пільсі за блізкай свет? Лешы палігон — гэта горад, з яго будовай, з яго раслінасцю і з яго населенствам. Больш жыццёў — больш смярць.

Чым далей мы аддалемся ад таго дня, калі ў Хірасіме было зроблена страшэннае злачынства супраць чалавечтва, тым выразней паўстаюць перад намі яго злавесныя вынікі. Злавесны грыб расце з катастрафічнай хуткасцю. Ядзерная зброя перастае быць маналітнай адной дзяржавы. На змену ўранавай бомбе паяўляецца яшчэ больш грозная зброя — вадародная бомба, радыус дзеяння якой тэарэтычна не абмежаваны. Ёй ужо не дастаткова аднаго горада, хоць бы гэта быў і такі шматлікі горад, як Токіа або Нью-Йорк, — вадародная бомба здольна загубіць цэлыя вобласці і, нават, цэлыя дзяржавы. У шалёнай злосці, выкліканай выдатнымі поспехамі Савецкага Саюза ў галіне навукі і тэхнікі, даследаванні па мірнаму выкарыстанню атамнай энергіі, у агульным культурна-эканамічным уздыме жыцця савецкага народа і народаў усяго сацыялістычнага лагера, амерыканскія імперыялісты імкнуцца да стварэння такіх тэрмадзержных бомб, якія б сваім выбухам паржалі групы дзяржаў і нават цэлыя кантыненты. Пад пагрозу пастанула жыццё планеты.

Мудры і сумленны дзяржаўны дзеяч, які адстойвае інтарэсы народа, а не кучкі драпежнікаў, ніколі не пайшоў бы на гэта выпрабаванне атамнай бомбы ў дні заканчэння вайны. Калі б ён і не знішчыў, то заканапаў бы гэтую зброю глыбока ў зямлю, утаіў бы яе ад народаў, каб не вярнуць крывавае раны, заблелыя душы, людзей, што збылі ў полым вайны сваіх кармільцаў, каб не вярнуць сарца матэры, на вачыя якой яшчэ не абсохлі слёзы гора, матэры, якая стыхіна стварыла для сабе міф аб немагчымасці паўтарэння вайны, каб не таптаць таго цудоўнага пацуча дружнай народаў, якое нарадзілася на берагах Эльбы.

Народы свету ўзімаюць свой голас пратэсту супраць гонкі ўзбраення, супраць усё новых і новых выпрабаванняў ядзернай і тэрмадзержнай зброі, якая атручвае паветра далёка не толькі той дзяржавы, якая робіць гэта выпрабаванне. Ступень радыяцыйнага паветра, вяды за апошні час настолькі ўзнілася, што стала непасрэдна пагражаць нармальнаму працянню жыццёвых функцый чалавечых органаў. Стварэнне такога станова, калі за элачынствы сучасных вылюдкаў чалавечага

Грамадства вымушаны будучы расплачвацца многія пакаленні людзей будучыні.

І як не дадучыцца да гуманнай і ў той жа час непрымымай пазіцыі Савецкага ўрада, выказанай у Заяве аб амерыканскіх ядзерных выбухах на вялікай вышыні. Правядзенне Злучанымі Штатамі Амерыкі выпрабаванняў ядзернай зброі на вялікай вышыні можа мець вельмі пагубныя вынікі. Гэта і часовае спыненне радыясувай на вялікіх прасторах зямной атмасферы. Гэта і парашанне нармальнага жыцця раду раёнаў Зямлі, у прыватнасці, стварэнне сур'езных перашкод марскому і паветранаму транспарту ў раёне Ціхага акіяна. Гэта і пагроза жыццю касманатаў — герояў нашай эпохі, пільна працягнення чалавечай у прасторы Сусвету. Гэта і іншыя, працяглыя і часам цяжкія для ўсіх людзей з'явы на Зямлі, у прыватнасці, непажаданыя змены надвор'я.

Вось чаму Савецкі ўрад яшчэ раз звярнуўся да ўрада ЗША з заклікам прыслухацца да законных патрабаванняў народаў і ў інтарэсах усяго чалавечтва адмовіцца ад правядзення ядзерных выбухаў на вялікай вышыні, стаўшы на шлях дамоўленасці аб забароне ўсіх выпрабаванняў ядзернай зброі на вечныя часы.

Так, атамная зброя павінна быць пастанова па-за законам! Пытанне быць ці не быць вайне народы свету павінны ўзяць у свае рукі. Пара сказаць амерыканскім імперыялістам і ўсім тым, хто не можа расставіцца з гэтай смертнаснай зброяй: хопіць здавацца з людзей, перашакаваць іх спакойнай мірнай працы! Перабрацца са сваёй ядзернай зброяй на планеце падалей ад сонечнай сістэмы! Тут няма вам месца!

Народы свету хочуць накіраваць свае сілы на ўздым свайго дабрабыту, на вызваленне ад каланіяльнага рабства, на пакаранне-даснаманут павінен быць нашай планеце з касмічных вышынь ва ўсёй яе красе, квітнеючай і жыццядараснай!

Пры Полацім народным тэатры арганізавана тэатральная студыя. Яна будзе рыхтаваць ацёрку для народнага тэатра. Кіраўніком студыі з'яўляецца малады рэжысёр М. Пташук.

Студыя працуе над першым спектаклем «Чырвоная лінія» В. Сабіна.

Звыш 200 кніг дала ў нарыстанне суседзі пенсіянерка Софія Федараўна Гулдава. Добры прыклад перанялі і іншыя жыхары дома № 37 па Першамайскай вуліцы горада Магілёва. І вось на мастэры гаспадарыні паявілася бундзі дамавая бібліятэка. Яе паслугамі карыстаюцца больш як сто чалавек.

У гарадах і сёлах Магілёўскай вобласці працуе 350 дамавых грамадскіх бібліятэк.

У Чалабіску выступае брыгада артыстаў Беларускага дзяржаўнага філармоніі: Г. Дзіянца (канферанс), спявакі І. Вішняк і А. Самарыяў, цымбаліст І. Шмельнін і іншыя.

Пасля выступлення ў Чалабіску і вобласці Беларускай артысты выедуць на гастролі ў Башкірыю.

Пастава аб створэнні Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта была падпісана ў той цяжкі год, калі пад Калінінкічамі Чырвоная Армія ваяла баі з бандытамі Пятлора, а на Мінск ішлі палкі беларускай Польшчы. І як толькі была вымечена ўся гэтая нечысць, — у Мінску пачалася занятая ўніверсітэта, які з часам стаў адной з буйнейшых навучальных устаноў краіны.

У памяці першых студэнтаў, якія жылі ў і працуюць цяпер, захаваўся лекцыя, якая чыталася ў маленькіх пакоях з выбітымі шыбамі. Захаваўся ў памяці першыя выпускі малады спецыялістаў. Многія з іх сталі буйнейшымі вучонымі ў розных галінах навукі і тэхнікі. Лэўратамі дзяржаўнай прамі. Гэта ім выкладалі іх выхоўвалі прафесары М. Нікольскі, Ул. Пярцаў, М. Кроль, М. Сакалоўскі, В. Пічэта. На кафедры Беларускай мовы вялікую педагогічную работу веў Якуб Колас. А сярод тых, хто атрымаў дыплумы, былі Кандраці Крапіва, Патрус Броўка, Патро Глебка.

Мінула шмат год. Там, дзе калісьці быў невялікі будынак вучэбнага корпуса, цяпер вырастае студэнцкі гарадок.

У лабораторыі і шматлікія аўдыторыі штодзень прыходзіць каля васьмі тысяч юнакоў і дзяўчат. Цяпер універсітэт не толькі ўстанова, якая дае веды і спецыялістаў. Тут вырашаюцца праблемы ядзернай фізікі, атамнай і малекулярнай спектраскапіі, радыяэлектронікі, хіміі вуглявадародаў, мікробіялогіі. Толькі за апошнія два гады на кафедрах звыш 200 навуковых работ. Плённа працуюць вучоныя ўніверсітэта. Пад кіраўніцтвам прафесара В. Сіданова распрацаваны новы метады аналізу працэсу мерсалізацыі. Прафесар М. Паўлючынка разам з групай супрацоўнікаў зрабіў вельмі важнае адкрыццё. З дапамога прафесара І. Некрашчыча фізікі ўкаранілі на адным з заводаў Масквы новыя метады тэхналогіі і кантролю якасці прадукцыі. Прафесар М. Ларчанка напісаў працу «На шляхах да рэалізму». Прафесар І. Лучыцкі выдаў «Нарысы па гісторыі грамадска-філасофскай і палітычнай думкі ў Расіі ў другой палове XIX стагоддзя». Для пільнай вучобы студэнтаў створаны ўсе ўмовы. Лабараторыі тут абсталяваны цудоўнай апаратурай. У сховішчах бібліятэкі каля паўмільёна та-

Свята навукі

моў кніг. Пакоі Інтэрнатаў утуліліся прыгожымі, светлымі. Вольны час каля дзвюх тысяч студэнтаў праводзіць у розных гуртках. А талантаў шмат! Есць спявакі, есць танцоры, аматары драмы, спартсмены, музыканты, чытальнікі. Далёка за межамі рэспублікі ведаюць харавую капэлу. У яе рэпертуары каля 40 сучасных, старадаўніх народных рускіх і беларускіх песень. Есць творы і кампазітары з краін народнай дэмакратыі. У мінулым годзе капэла паявілася ў гасцях у студэнтаў Эстоніі. Выступілі з канцэртамі ўніверсітэцкіх спявакі ў Вільнюсе, Рызе, Маскве.

Беларускі ўніверсітэт — вялікая шматнацыянальная сям'я. Тут займаюцца юнакі і дзяўчаты Беларусі, Украіны, Літвы, Эстоніі, Польскай Народнай Рэспублікі. Летас сюды прыехалі маладыя насланы рвалюцыйнай Кубы.

Спаўнае трыо: сястры-дзяркі — Валя, Зоя і Ніна Татарскі. Іх стараннем і ўменнем працаваў ганарыцца саўгас «Чэрнынаўскі». Ды хіба толькі таго! Увесь Кірыўскі раён! Фота Г. УСЛАВАВА. (ВЕТЛА).

НАСТРОЙВАЮЧЫСЯ НА ПАЗЫУНЫЯ СУЧАСНАСЦІ...

28 мая. Клуб Саюза пісьменнікаў

«Сёння пра нашы недахопы мы можам гаварыць смела таму, што за плячыма нашага тэатральнага мастацтва ёсць вельмі радасны і ўсім вядомы дасягненні, а самае галоўнае — ёсць сілы, рэзервы і магчымасці перамагчы любыя недахопы. Гэтыя словы, сказаныя драматургам К. Губарэвічам ва ўступнай прамове на сумесным пасяджэнні мастацкага савета Міністэрства культуры БССР, прэзідыума праўлення Саюза пісьменнікаў БССР і прэзідыума Беларускага тэатральнага аб'яднання, вызначылі асноўную накіраванасць і сэнс размовы пра сённяшні і з'яўрашні дзень тэатральнага мастацтва, якая вялася на стэрнях нашай газеты.

Сілы, рэзервы, магчымасці. Раскрыць і ўсвядоміць іх, каб здася накіраваць на далейшы росквіт сацыялістычнага тэатральнага мастацтва, — гэта галоўны клопат, якім сёння жыць артысты, рэжысёры, драматургі і крытыкі, кожны, хто прысягаў сваё жыццё тэатру. Да гэтага накіравана і добразначная думка гледачоў, якія таксама прынялі ўдзел у нашай размове і на стэрнях друку, і на пасяджэнні, што адбылося на чыгужным тэатры ў клубе пісьменнікаў. Кожны прамоўца, хто ў гэты дзень прайшоў праз гэтыя словы, прайшоў праз гэтыя словы, гаворачы пра жыццё тэатра, меў на ўвазе перш за ўсё інтарэсы таго, да каго звартаецца наша мастацтва, — савецкага чалавеча, будаўніка камунізму.

Народны артыст СССР Р. Шырма гаварыў аб высокім абавязку мастака вывучаць і адлюстроўваць жыццё народа — яго гісторыю і сённяшні дзень. Ён заклікаў да змяшчэння разнастайнасці ў адлюстраванні шматвучнага галіна народнага жыцця, да вывучэння культуры народа, якую кожны павінен любіць і шанаваць. Наш народ, які і кожны народ, мудры і працавіты, вызначаецца высокай патрыятычнасцю і гуманнасцю. Ён варты натхнення ўсёй людзям. Ці заўсёды наша мастацтва спраўляецца з гэтай задачай? Адаказваючы на гэта пытанне, Р. Шырма спасылаў на спрэчку вакол оперы Ю. Семіянікі «Калочка ружа». Кожная опера, сказаў ён, акрамя персаняжы павінна мець галоўнага героя — народ, масу. На жаль, гэтага героя пазбавілі творы Ю. Семіянікі, бо ў ім няма аніводнага героя або пэрсны, такіх, якія б потым са сцэны маглі перайсці ў аўдыторыю і інтэрнацыяну, у жыццё нашай студэнцкай моладзі, пра якое расказваюць кампазітар і лібрэціст. Падкрэслваючы сваю думку, прамоўца звярнуўся да класічнай спадчыны операнага мастацтва, у якой кожны заўсёды характэрны галоўныя дзеючыя асобы і адначасова ўвасабляюць сілу, якая рухае ўсе асноўныя дзеянні. Сярод нацыянальных твораў, якія вызначаюцца гэтымі якасцямі, Р. Шырма адзначыў оперы «У пучынях Палесся» А. Багатырова і «Кастусь Каліноўскі» Д. Лукаса. «Гэта — наш культурны капітал і трэба яго выкарыстоўваць», — настойліва заклікаў ён да аднаўлення абедзюх опер на сцэне.

Вялікі ўсхваляванасцю і трывогай за сённяшні стан тэатральнага мастацтва было практычна выступленне народнага артыста БССР Л. Рахленкі. Дзе прычыны шматлікіх сённяшніх няўдач тэатра? Яны, на думку Л. Рахленкі, — у абывакоўцы, якая часам пануе ў ад-

міністрацыі саміх тэатраў і органаў, што кіруюць мастацтвам. Кожны прамоўца павінен успрымаць за вялікі душэўны бум. Кожная ўдача павінна станавіцца вялікай душэўнай радасцю.

Прыгаворы працоты аб тым, што тэатр у саборніцтве з кінематографам і тэлебачаннем асуджаны на нядачу, Л. Рахленка назваў іх абсурдам.

Хіба можа кіно замяніць жыўую тэатральную творчасць, жыццё акцёра на сцэне? Не! Аднак, — працягвае прамоўца, — мы не дзе перацэньваем сябе, бо глядзя часта патрабуем ад нас нечага большага, чым тое, што мы робім цяпер.

Л. Рахленка лічыць, што тэатр павінен вярнуцца да свайго «першароднага», уласцівага толькі яго ўздзеяння на гледача — да пазыўнасці ў творчасці, да героікі і грамадскага падзвігу чалавеча, які творчы на сцэне. Толькі такая творчасць — жывае, толкі акцёр, які заўсёды знаходзіцца ў пошуках і «ворыць са сцэны вялікі думкамі, абгульняючы і сапраўды творца. Тое ж датычыць і драматургі. Трэба пашыршыць кола тэм, узяць іх значнасць, удыць у драматургію свежы струмень героікі. Гаворачы аб магчымых небяспечных сатырычных «уліку» драматургі, прамоўца заклікае да герачнага жанра, які выхоўвае ў чалавек узышчаныя пачуцці і глыбокія думкі аб нашай сучаснасці і камуністычнай будучыні.

Мы ў вялікім даўгу перад сваім народам, — гаворыць Л. Рахленка. — Успомніце герачныя падзвігі Беларускага народа ў гады вялікай Айчынай вайны. А што напісана пра іх? Ада-дзе п'есы — максімум.

Л. Рахленка, расказваючы пра трыумфальны поспех спектакля «Канстанцін Заслонаў» на гастролі ў Польшчы, выказаў думку аб неабходнасці ўвасаблення на сцэне біяграфіі героя працоўных будняў, такіх, як старшыня Беларускага калгаса «Рассвет» К. Арлоўскі.

Перайшоўшы да разваг аб справах Акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, Л. Рахленка раіць не перабольшваць цяжкасцей і не ствараць панікі з тае прычыны, што ў калектыве цяпер не ўсё добра ідзе. У жыцці кожнага творчага арганізма, сказаў ён, бываюць моманты, калі ўзнікаюць нейкія болі, але гэта не азначае, што ўвесь арганізм хворы і немыхцяздольны. За 43 гады існавання ў дзейнасці тэатра, побач з буйнымі дасягненнямі, быў падлучаны рад хібаў. Каб ліквідаваць іх, Л. Рахленка прапанаваў вырашыць наступныя пытанні:

Наша размова аб тэатры, — гаворыць далей прамоўца, — безумоўна, карысная, нягледзячы на вельмі шырокае кола ўзнятых пытанняў, што не дазваляе глыбока вырашыць кожнае пытанне паасобку. Шмат ёсць цікавага і набалелага, шмат што хвалюе.

Мы ў вялікім даўгу перад сваім народам, — гаворыць Л. Рахленка. — Успомніце герачныя падзвігі Беларускага народа ў гады вялікай Айчынай вайны. А што напісана пра іх? Ада-дзе п'есы — максімум.

Л. Рахленка, расказваючы пра трыумфальны поспех спектакля «Канстанцін Заслонаў» на гастролі ў Польшчы, выказаў думку аб неабходнасці ўвасаблення на сцэне біяграфіі героя працоўных будняў, такіх, як старшыня Беларускага калгаса «Рассвет» К. Арлоўскі.

Перайшоўшы да разваг аб справах Акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, Л. Рахленка раіць не перабольшваць цяжкасцей і не ствараць панікі з тае прычыны, што ў калектыве цяпер не ўсё добра ідзе. У жыцці кожнага творчага арганізма, сказаў ён, бываюць моманты, калі ўзнікаюць нейкія болі, але гэта не азначае, што ўвесь арганізм хворы і немыхцяздольны. За 43 гады існавання ў дзейнасці тэатра, побач з буйнымі дасягненнямі, быў падлучаны рад хібаў. Каб ліквідаваць іх, Л. Рахленка прапанаваў вырашыць наступныя пытанні:

Мы ў вялікім даўгу перад сваім народам, — гаворыць далей прамоўца, — безумоўна, карысная, нягледзячы на вельмі шырокае кола ўзнятых пытанняў, што не дазваляе глыбока вырашыць кожнае пытанне паасобку. Шмат ёсць цікавага і набалелага, шмат што хвалюе.

Мы ў вялікім даўгу перад сваім народам, — гаворыць далей прамоўца, — безумоўна, карысная, нягледзячы на вельмі шырокае кола ўзнятых пытанняў, што не дазваляе глыбока вырашыць кожнае пытанне паасобку. Шмат ёсць цікавага і набалелага, шмат што хвалюе.

Мы ў вялікім даўгу перад сваім народам, — гаворыць далей прамоўца, — безумоўна, карысная, нягледзячы на вельмі шырокае кола ўзнятых пытанняў, што не дазваляе глыбока вырашыць кожнае пытанне паасобку. Шмат ёсць цікавага і набалелага, шмат што хвалюе.

Мы ў вялікім даўгу перад сваім народам, — гаворыць далей прамоўца, — безумоўна, карысная, нягледзячы на вельмі шырокае кола ўзнятых пытанняў, што не дазваляе глыбока вырашыць кожнае пытанне паасобку. Шмат ёсць цікавага і набалелага, шмат што хвалюе.

Мы ў вялікім даўгу перад сваім народам, — гаворыць далей прамоўца, — безумоўна, карысная, нягледзячы на вельмі шырокае кола ўзнятых пытанняў, што не дазваляе глыбока вырашыць кожнае пытанне паасобку. Шмат ёсць цікавага і набалелага, шмат што хвалюе.

Мы ў вялікім даўгу перад сваім народам, — гаворыць далей прамоўца, — безумоўна, карысная, нягледзячы на вельмі шырокае кола ўзнятых пытанняў, што не дазваляе глыбока вырашыць кожнае пытанне паасобку. Шмат ёсць цікавага і набалелага, шмат што хвалюе.

Мы ў вялікім даўгу перад сваім народам, — гаворыць далей прамоўца, — безумоўна, карысная, нягледзячы на вельмі шырокае кола ўзнятых пытанняў, што не дазваляе глыбока вырашыць кожнае пытанне паасобку. Шмат ёсць цікавага і набалелага, шмат што хвалюе.

Мы ў вялікім даўгу перад сваім народам, — гаворыць далей прамоўца, — безумоўна, карысная, нягледзячы на вельмі шырокае кола ўзнятых пытанняў, што не дазваляе глыбока вырашыць кожнае пытанне паасобку. Шмат ёсць цікавага і набалелага, шмат што хвалюе.

Мы ў вялікім даўгу перад сваім народам, — гаворыць далей прамоўца, — безумоўна, карысная, нягледзячы на вельмі шырокае кола ўзнятых пытанняў, што не дазваляе глыбока вырашыць кожнае пытанне паасобку. Шмат ёсць цікавага і набалелага, шмат што хвалюе.

Мы ў вялікім даўгу перад сваім народам, — гаворыць далей прамоўца, — безумоўна, карысная, нягледзячы на вельмі шырокае кола ўзнятых пытанняў, што не дазваляе глыбока вырашыць кожнае пытанне паасобку. Шмат ёсць цікавага і набалелага, шмат што хвалюе.

Мы ў вялікім даўгу перад сваім народам, — гаворыць далей прамоўца, — безумоўна, карысная, нягледзячы на вельмі шырокае кола ўзнятых пытанняў, што не дазваляе глыбока вырашыць кожнае пытанне паасобку. Шмат ёсць цікавага і набалелага, шмат што хвалюе.

Мы ў вялікім даўгу перад сваім народам, — гаворыць далей прамоўца, — безумоўна, карысная, нягледзячы на вельмі шырокае кола ўзнятых пытанняў, што не дазваляе глыбока вырашыць кожнае пытанне паасобку. Шмат ёсць цікавага і набалелага, шмат што хвалюе.

Мы ў вялікім даўгу перад сваім народам, — гаворыць далей прамоўца, — безумоўна, карысная, нягледзячы на вельмі шырокае кола ўзнятых пытанняў, што не дазваляе глыбока вырашыць кожнае пытанне паасобку. Шмат ёсць цікавага і набалелага, шмат што хвалюе.

Мы ў вялікім даўгу перад сваім народам, — гаворыць далей прамоўца, — безумоўна, карысная, нягледзячы на вельмі шырокае кола ўзнятых пытанняў, што не дазваляе глыбока вырашыць кожнае пытанне паасобку. Шмат ёсць цікавага і набалелага, шмат што хвалюе.

Мы ў вялікім даўгу перад сваім народам, — гаворыць далей прамоўца, — безумоўна, карысная, нягледзячы на вельмі шырокае кола ўзнятых пытанняў, што не дазваляе глыбока вырашыць кожнае пытанне паасобку. Шмат ёсць цікавага і набалелага, шмат што хвалюе.

Мы ў вялікім даўгу перад сваім народам, — гаворыць далей прамоўца, — безумоўна, карысная, нягледзячы на вельмі шырокае кола ўзнятых пытанняў, што не дазваляе глыбока вырашыць кожнае пытанне паасобку. Шмат ёсць цікавага і набалелага, шмат што хвалюе.

Мы ў вялікім даўгу перад сваім народам, — гаворыць далей прамоўца, — безумоўна, карысная, нягледзячы на вельмі шырокае кола ўзнятых пытанняў, што не дазваляе глыбока вырашыць кожнае пытанне паасобку. Шмат ёсць цікавага і набалелага, шмат што хвалюе.

Мы ў вялікім даўгу перад сваім народам, — гаворыць далей прамоўца, — безумоўна, карысная, нягледзячы на вельмі шырокае кола ўзнятых пытанняў, што не дазваляе глыбока вырашыць кожнае пытанне паасобку. Шмат ёсць цікавага і набалелага, шмат што хвалюе.

Мы ў вялікім даўгу перад сваім народам, — гаворыць далей прамоўца, — безумоўна, карысная, нягледзячы на вельмі шырокае кола ўзнятых пытанняў, што не дазваляе глыбока вырашыць кожнае пытанне паасобку. Шмат ёсць цікавага і набалелага, шмат што хвалюе.

Мы ў вялікім даўгу перад сваім народам, — гаворыць далей прамоўца, — безумоўна, карысная, нягледзячы на вельмі шырокае кола ўзнятых пытанняў, што не дазваляе глыбока вырашыць кожнае пытанне паасобку. Шмат ёсць цікавага і набалелага, шмат што хвалюе.

Мы ў вялікім даўгу перад сваім народам, — гаворыць далей прамоўца, — безумоўна, карысная, нягледзячы на вельмі шырокае кола ўзнятых пытанняў, што не дазваляе глыбока вырашыць кожнае пытанне паасобку. Шмат ёсць цікавага і набалелага, шмат што хвалюе.

Мы ў вялікім даўгу перад сваім народам, — гаворыць далей прамоўца, — безумоўна, карысная, нягледзячы на вельмі шырокае кола ўзнятых пытанняў, што не дазваляе глыбока вырашыць кожнае пытанне паасобку. Шмат ёсць цікавага і набалелага, шмат што хвалюе.

ПРЫНЕСЛА ПАДАРУНАК...

На свята Таня, як заўсёды, прынесла маме падарунак — на гэты раз кардонную шкатулку ў выглядзе сэрца, абклееную кветкамі з папштовага паперы...

дадзены ўзоры розных рамак і шкатулак у стылі «ракако» або карцін Шышкіна для вышытвавання балгарскім крыжымкам. А іх складаюць спецыялісты, зацвярджаючы мастацкія саветы, паважаныя выдавецтвам (у тым ліку і нашы беларускія) выдаюць, а гандлёвыя арганізацыі распаўсюджваюць. Пошласць ідзе ў жыццё ў якасці дапаможніка, ідзе вялікім тыражом. Гэта ўжо не прыватны выпадак!

І тым не менш, як часта праходзяць у нас міма падобных рэчаў, лічачы іх дробязямі. Узяць, напрыклад, чыста выхаванца ад народжэння. Ён выхоўваецца на працягу ўсяго жыцця, пачынаючы ад уздзеяння на нас звыклых рэчаў быццё і канчаючы знаёмствам з вялікімі каштоўнасцямі культуры і мастацтва. Тут аднолькава важна і тое, як выкладаецца ў школе літаратура і мастацтва, і тое, што даведваюцца вучні пра жыццё і музыку, і, наогул, усё, што фарміруе густ па-навуцальнымі праграмамі. Дзяцей павінны акаружаць сучасныя свецлыя і радасныя інтэр'еры класу, дзе рэчы выконваюць не толькі практычныя функцыі, але і вучыць дзяцей любіць прыгожа.

Сучасная школьная гігіена і эстэтыка даюць вельмі добрыя навуковыя аб'екты для рэкамендацый накіраваць гэтага іх на пачуццё на лекцыях, працягваючы ў артыкулах, імі кіруюцца архітэктары і мастакі, ствараючы новыя праекты школ.

І ўсё ж бывае яшчэ ў школах казёнага, няўтульнага абсталявання. Дзіўна, але гэтыя напы сядзяць за такімі ж гурткімі, няўтульнымі і змрочнымі партыямі, за якімі сядзелі мы самі, нашы бацькі і нават дзядзькі. Чорныя дошкі, невыразна бруднага колеру сцены, цёмна-карычневая падлога. І непрыгожа, і негігіенічна. А даўно ж існуюць новыя канструктыўныя парты — лёгкія, зручныя, у якіх можна рэгуляваць вышыню і нахіл дошкі, што вельмі важна для правільнай паставы вучня. Пакрытыя светлымі, прыемнага адцення пластыкамі ці эмалямі; яны прыемна глядзяцца, гігіенічныя. Светлым лідэрам — неадаргам, але трымавалі і прыгожым матэрыялам — павінна лакавацца ў школах падлога. Такія падлогі лёгка мыцца, старае адчувацца прасторы. А дошкі — чаму яны павінны быць традыцыйна «жорныя»? Таму што на іх пішуць крыўды? Але ж можна ісаць і каларовыя грыфельныя на дошках, пафарбаваныя ў крэмавы ці салатавы колеры. Гэта зберэгла б здароўе дзяцей, бо некалькі гадзін у дзень глядзець на белыя літары на чорным фоне — шкода для вачэй. Пра гэта даўно гавораць урачы.

І ў новых школах Масквы, Ленінграда і іншых гарадоў чорныя класныя дошкі усё менш. Але якія трывалыя яшчэ часам дрэнныя традыцыі, якія заважаюць часта людзей казёніцкім?

Здавалася б, таксама дробязь — у 65-й школе горада Мінска класны кіраўнік адправіла дадому друкавальніку, які прышоў у беразе і кароценькіх штоніках.

— У доўгіх штанах улетку гарача, — тлумачыў ёй бацькі. — Ды кароценькі штонкі на хлопчыку прыгажэй выглядаюць, чым доўгія штаны. І бярэць прыгажэйшы і зручнішы за штаны.

Але настаўніца была непакісна.

— У бярэтах ходзіць стылізаваная, — сцвярджала яна. — І ўвогуле гэта не салідна: школа, усё ж такі — устаноў!

Другакласнік павінен выглядаць салідна! У чыноўніцкай шапцы, мышынага колеру штанаў і гімнасцэры з бляхам на папярэдням!

Прычым, так разважаюць і ў 4-й школе горада Мінска і ў многіх іншых. Але ж дзіўна: бярэць і кароткія штаны — гэта ж новая школьная форма, якая зацверджана Міністэрствам асветы, выпускаецца швейнымі фабрыкамі і прадаецца ў магазінах. Ды што зробіш, калі дрэнныя густы перамагваюць...

Не трэба забываць, што эстэтычнае ўздзеянне абстаноўкі часам не ўсведамляецца чалавечам, але яно тым не менш адбываецца сістэматычна і няспына і прыносіць, урэшце, вельмі адчувальныя вынікі. Пачынаецца з пошлых рэчаў, казёніцкіх, безгустоўнасці ў быцце, а канчаецца часам духоўнай збедненасцю, эстэтычнай неспрымальнасцю, мастацкай глухотай.

Нядаўна, у час прыездзе ў Мінск удзельнікі конкурсу імя Чайкоўскага Крысціян Бібі, класны кіраўнік адной з школ прапанаваў сваім выхаванцам — дзесяцікласнікам — схадыць разам на канцэрт. І як ні лавалі вучні свайго педагога, як ні дараліся дружбаю з ёю (сапраўднай добрай дружбаю, якая нарадзілася ў спрэчках аб мастацтве, у гуртках аб літаратуры, у сумесных паходах — на ляхах), вучні здзіўлена пацяскалі плячымі і шчыра сумняваліся, ці будзе гэта цікава. А ў чаровай гуртавай спрэчцы, што ўзнікла ў сувязі з гэтым, у спрэчцы аб музыцы, высветлілася, што дзесяцікласнікі, увогуле не разумеюць, развіццё хлопцы і дзеўчаты, зусім не любяць і не разумеюць класічнай музыкі.

ПЯТНАЦЦАЦЬ ТАМОЎ ПЕСЕНЬ

Фалькларысты Літоўскай ССР рыхтуюць да выдання 15 тамоў народных песень. У архіве Інстытута літоўскай мовы і літаратуры захоўваецца каля 600 тысяч песень, казак, падаўняў, прыказан і анекдотаў. Архіў з кожным днём папаўняецца. Вялікую дапамогу фалькларыстам на збор народных калектываў аказваюць настаўнікі і студэнты, пісьменнікі і журналісты.

Песні літоўскага народа маюць вялікую і цікавую гісторыю. Адным з першых зварнуў на іх увагу беларускі лінгвіст Нестар. Літоўскімі дайнамі цікавіліся вучоныя многіх краін свету. «Які навуны жар!» Што за наўная прастава! — усклікнуў Лесінг, пазнаёміўшыся з дайнамі ў літоўскім слоўніку Філіпа Гуліна. Вядомы зборнік народных песень Еган Готфрыд Гердэр узяў з Гуліна некалькі дайнаў для свайго зборніка «Галасы народа ў песнях» (1823, Штутгарт).

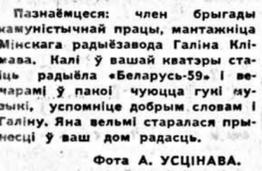
Вялікую работу па зборы і вывучэнні народных песень правяў літоўскі фалькларыст Л. Рэза. У 1825 годзе выйшаў у свет «Літоўскія народныя песні» Л. Рэза, у 1829 годзе — «Зборнік народных песень» С. Станішэўскага, затым пяцітомны збор народных песень братоў Юшка (выдаваўся ў Казанскім універсітэце) і Расііскага (акадэмія навуў). Гэты зборнік выдывалася і ў Савецкай Літве. У канцы п'ятнаццатых гадоў Інстытут мовы і літаратуры Акадэміі навуў Літоўскай ССР выдаў новы фальклорны зборнік, пабудаваны на запісах 1944 — 1956 гадоў.

— Вось дзвер нашы суседзі прыступаюць да выдання 15-томнага зборніка народных песень. Гэтае багацце выданне будзе мець нешматлікіх аналагаў і для нашых фалькларыстаў і гісторыкаў, для ўсіх тых, хто цікавіцца музычнай і пэдагагічнай культурай свайго народа.

В. СКІДАН.

Вечар, прысвечаны песняру

«Беларусы мая» — так называўся чарговы літаратурна-музычны вечар, праведзены магілёўскім клубам творчай інтэлігенцыі. Вечар быў прысвечаны 80-годдзю з дня нараджэння Яні Купалы. З дакладам аб жыцці і творчым шляху вялікага беларускага песняра выступіла выкладчыца Магілёўскага педагагічнага інстытута, кандыдат філалагічных навуў М. Яфімава. Затым адбыўся канцэрт мастацкай самадзейнасці, праграма якая складалася з твораў Яні Купалы.

Пазнаёмілася: член брыгады камуністычнай працы, мантаніца Мінскага радыёзавода Галіна Кізіна. На ўвазівай кватэры стаяць радыёла «Беларусь-59» і апаратура ў панорамі чуюцца гукі музыкі, усюліце добрым словам і Галіну. Яна вельмі старалася прынесці ў ваш дом радасць.

Фота А. УСЦІНАВА.

МЕЦЬ. АДЗІНЫ НАВУЧАЛЬНЫ ПЛАН

Універсітэт культуры працуе ў нашым раёне ўжо трэці год. Цікаваць да яго вяліка. Штогод у аддзяленне Таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў паступаюць сотні заяў ад працоўных раёнага цэнтру і бліжэйшых вёсак з просьбай залічыць іх у слухачы. Ва ўніверсітэце цяпер займаецца каля 400 чалавек.

Працуе ўніверсітэт культуры і на школах-аграгатах «Нёман». Заняткі тут наведваюць больш 200 чалавек.

Святла перад слухачамі ўніверсітэта выступілі лектары-музыказнаўца Усеазаізнатнага гаспадарства аб'яднання С. Куля, музыказнаўца Белдзяржфілармоніі Л. Аўрабач, кіраўнік літаратурнай часткі Беларускага акадэмічнага тэатра Імя Яні Купалы Ю. Гаўрук, рэжысёр студыі «Беларусьфільм» І. Шульман, народны артыст БССР Г. Цітовіч, старшы навуковы супрацоўнік Дзяржаўнага мастацкага музея БССР мастацтвазнаўца Т. Сіціліна і іншыя. Быў у нас Тэатр імя Яні Купалы са спектаклем «Лявоніха на арбіце». Гродзенскі драматычны тэатр паставіў дзве п'есы «Ад шчодрасці сэрца» і «Сірава яе жыццё». Выступілі перад слухачамі артысты Белдзяржфілармоніі. Ансамбля песні і танца БССР.

Выступленні вопытных лектараў, майстроў мастацтва, удзельнікаў драматэатраў пашыраюць культурны круг гледаў слухачоў ўніверсітэта, павышаюць іх эстэтычныя веды.

Але мне хацелася б не столькі гаварыць пра станоўчыя бакі ў рабоце ўніверсітэта культуры, колькі пра недахопы і патрэбы.

Стварэнне народных ўніверсітэтаў культуры — справа добрая. І ўсе яе ўхваляюць. Але мала хто правіў клопатаў.

У нашым сельскім

У гэты дзень на афішах, што вісяць ва ўсіх канцах вёскі Залессе, значылася: «Сёння ў сельскім Доме культуры чарговы вусны часопіс «Космас стаяніцка бліжнік».

Да гэтага часу актывісты сельскага Дома культуры і мясцовага мастак В. Котаў, Ул. Паберскі ў глядзельнай зале аформілі мантаж «Шлях у космас адкрыты», «Савецкая навука і тэхніка — самая перадавая ў свеце». Бібліятэкарыя І. Канапацкая падрыхтавала кніжную выстаўку і бібліяграфічны агляд на тэму «Навука аб будове Сусвету», «Навука і рэлігія аб свеце, у якім мы жывём», а таксама прыгожа аформленыя плакаты аб паліце Юрыя Гагарына і Германа Цітова ў космас.

Першую старонку часопіса «Савецкі чалавек у космасе» прычытаў выкладчык фізікі Смаргонскай сярэдняй школы І. Радзішэўскі, другую — «Ці магчымы палёт да другіх планет?» — загадчык навуцальнай часткі гэтага школы Г. Сідаровіч і трэцюю — «Космас і рэлігія» — інспектар раёна В. Крэмец. У заключэнне прысутным быў паказаны навукова-папулярны кінафільм «Першы райс дэ зорак».

Не першы раз мы праводзім такія вечары. Да іх старанна рыхтуемся: па таме часопіса падбіраем патрэбныя кінафіль-

П Л А Н

каб гэтая, народная творчасць мас форма, якая мага больш поўна і мэтааанакравава выкарыстоўвацца ў камуністычным выхаванні працоўных.

Узяць хоць бы пытанне планавання, складання навуцальнага больш трохсот ўніверсітэта. У адных месцах яны аднагодова, у другіх — двухгадова, а ёсць і трохгадовыя. Праграма складаецца на месцах адвольна, тэмы падбіраюцца з розных крыніц. Прый гэтым цяжка ўлічыць, што заплававаць для першага года навуцання, што для другога.

Універсітэты культуры — справа новая. Вопыту складання навуцальных планаў мы яшчэ не маем, і куды лепш было б, каб навуцальныя планы, хоць бы прыкладныя, прысылалі нам з якога-небудзь аднаго цэнтру, скажам, з Міністэрства культуры БССР ці з рэспубліканскага Таварыства па распаўсюджванню палітычных і навуковых ведаў.

Неабходнась гэтага пацвярджалі і іншы акалічэнні. Па планах, якія мы самі на месцах складалі, нам іншы раз цяжка падбраць лектара і яшчэ больш цяжка дамагчыся мастацкага суправаджэння (яко б падмацоўвала лекцыю (маецца на ўвазе спектакль, выступленне артыстаў і г.д.) Звыш у Белдзяржфілармонію, адтуль адказваюць: «Канцэрт можам даць, а лектара на гэтую тэму ў нас няма». Прыкладна такі ж адказ атрымліваем ад абласных і рэспубліканскіх тэатраў.

Трэба сказаць, што і Белдзяржфілармонія тэатры вельмі неохотна адгукваюцца на нашы запрашэнні. У раённы

цэнтры, у сельскую мясцовасць яны прыязджаюць толькі пасля таго, як звернецца ў Міністэрства культуры ці ў партыйныя органы. А хто ж, як не майстры сцены павінны памагаць працягваць вёскі павышаць свой культуры ўзровень? Белдзяржфілармонія іншы раз прысылае брыгаду артыстаў з лекцыяй-канцэртам. Але пры гэтым зусім не ўлічваюцца нашы запатрабаванні. Ні з таго, ні з с'яго, нават не пытаюцца ў нас, прыязджае ў Навагрудск група артыстаў Белдзяржфілармоніі з лекцыяй-канцэртам «Італьянская і французская опера». Такой тэмы ў нашым навуцальным плане не было. Такім жа чынам выйшла і з тэмай «Савецкая опера». Таксама атрымалася і з лекцыяй па выяўленчаму мастацтву. У нашым плане была тэма «Як навуцальна чытаць карціны?», а да нас Дзяржаўны мастацкі музей БССР прыслаў лектара з тэмай: «Рускае выяўленчае мастацтва XVIII стагоддзя».

Праўда, і лекцыя-канцэрт Белдзяржфілармоніі і лекцыя аб выяўленчым мастацтве прайшлі на высокім узроўні і з вялікім поспехам, але наш навуцальны план яны ўсё ж парушылі.

І таму, нам думаецца, што планы павінны быць адзінамі. Па іх і трэба рыхтаваць лекцыя-канцэрты, выступленні тэатраў, мастацтвазнаўцаў і кіраўніваў іх у раённыя цэнтры, вёскі, рабочыя пасёлкі.

Хацелася б, каб Міністэрства культуры БССР практыкавала правядзенне ў раённых цэнтрах выставак работ мастакоў, наладжвала творчыя спавяданні тэатральных калектываў, работніцкіх кінастудыі.

Не павярнуліся яшчэ тварам да народных ўніверсітэтаў культуры пісьменнікі. У нашых ўніверсітэтах яны рэдка госці. А мы вельмі б хацелі сустракацца не толькі з іх кнігамі, але і з тымі, хто іша іх.

І яшчэ адно невялікае пытанне. Слухачы ўніверсітэтаў культуры выкажваюцца за тое, каб імі, пасля заканчэння другога года навуцання, давалі на рукі які-небудзь дакумент. Нам думаецца, што да гэтага патрабавання варта прыслухацца.

Ш. ЗАГОРСКІ.

г. Навагрудск.

Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.

3. Азгур уступіў у палеміку з А. Кучарам па пытанні аб праве мастака гаварыць пра чалавечыя слабасці свайго героя. Гэта, гаворыць прамоўца, зноў-таткі можа прывесці да смені ў абмежаванні характару сучасніка: трохі відучы, на столькі ж невідучы ці да т. п. Мы павінны арыентавацца гледача на лепшыя пачуцці, выказаныя героямі. Бо нам вельмі дарагі тыя, пра каго Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў сказаў, што яны — макія нашага часу. Трэба змагацца супраць усёга заганага, адкажыцца, што перахваджае рух наперад, і гэтак жа палымна ўспяляюць сілу прыгожага, перадавага.

У заключэнне свайго прамоўцы 3. Азгур спыніўся на ролі мастака-драктара ў тэатры. Ён адзначыў тры пылі ў тэатральна-драктарскім мастацтве: прыпынкі інтэр'ернага афармлення, які адходзіць у набыт, адкрыта палючка і ў умоўны труктукі. Спрэчка паміж прыхільнікамі кожнага з гэтых прыпынкоў бесперадметная, калі яны не вынікаюць з самаго драматургічнага матэрыялу.

Мастакі, адзначае прамоўца, часта ідуць па лініі найменшага супраціўлення — ігнаруюць абразнасць твора ў ім, каб больш зручнай арганізацыі афармлення ў часе і прэчоры (кампаанцыя і змена карцін). Выступуючы супраць рэцэпту ў гэтай справе, 3. Азгур адначасова выказаў незадаволенасць з прычынаў адсутнасці тэатральнага распрацавання, крытыкаў у ацэнцы работы тэатральнага мастака. Тэорыю падміняюць спасылкі на выказванні таго ці іншага аўтарытэта, якія па сутнасці выяўляюць толькі яго асабствы густ. Ці не таму, — гаворыць прамоўца, — і ў Акадэміі мастацтваў, і ў творчых саюзах секцыі тэатральнага жыццяўсю — самыя слабыя і непрыкметныя ў параўнанні з іншымі. 3. Азгур залічыў узяць роллю мастака ў тэатры. Ён раўняў адначасова добрыя традыцыі рэжысёраў Мірвіча і Рафалскага, якія на чытанне кожнай новай п'есы ў тэатры запрашалі мастакоў і скульптараў. Гэта прыносіла вялікую карысць, дапамагала нарадзіцца сапраўднага адзіства рэжысёрскага і драктарскага ладу спектакля, што найбольш моцна выявілася ў такіх пастановках, як «Кастусь Каліноўскі», «Кар'ера таварыша Брыгэліна» і іншыя.

З кароткай тэмперэментарнай прамоўцы выступіў драматург А. Макаёнак. Ён выказаў пажаданне, каб пасля праведзенай дыскусіі газета «Літаратура і мастацтва» не пакідала асветляць жыццё вялікай арміі працоўнага тэатра і працягвала размову па праблемных пытаннях тэатральнага мастацтва. Трэба таксама больш ісаць пра творчасць акцёраў, друкаваць нерысы і творчыя партрэты.

— У нашых газетах, — гаворыць А. Макаёнак, — нагляднае хварэетэ захопленне футбольна і іншымі абыякавасць да мастацтва. Радка змяшчаюцца рэзямэ на спектаклі, а тое, што друкаюцца, часцей за ўсё бывае напісана вельмі ўжо заштампаванай мовай.

А. Макаёнак гаварыў аб тым, што драматургі і крытыкі, вырашаючы праблему героя нашага часу, павінны ўлічваць складанасць чалавечага характару, які не змяшчаецца ў схематычных пярэцях. Мне сабеіста, калі я сяджу за рабочы стол, гэтыя словы перахваджаюць у працы.

Сваю прамоўца А. Макаёнак закончыў рэплікай у адрас Л. Рахлінкі, які з апаскай гаварыў, нібыта існуе пелгроз запалення падмоўскага тэатра сатырычнымі і камедыямі творамі.

— Дай бог, каб пайшлі каскі сатырычных п'ес, — сказаў прамоўца. — З каскай лягчы выбраць добрую п'есу. А вось калі з'яўляюцца толькі адзінкі і нават яны з цяжкасцю нараджаюцца, тады вельмі дрэнна працаваць. І калі Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў загаварыў пра сатырычны жанр, значыць і ім адчуваецца неабходнасць, бо сатыра можа быць надзейным памочнікам нашай партыі.

Народны артыст БССР Р. Качэткаў сваё вы-

НАСТРОЙВАЮЧЫСЯ

ступленне прысвечіў павышэнню майстэрства ў творчых калектывах.

— Артыст, — сказаў ён, — як і швец, павінен быць майстрам свайго справы, і майстраў яго трэба ацэньваць, выходзячы з сапраўдных вынікаў, не зніжаючы патрабаванняў.

Р. Качэткаў з абурэннем выступіў супраць рудыцы ў тэатры, якая шкодзіць справе і дрэнна адбываецца на выхаванні творчай змены. Адна з праяў гэтай рудыцы ў тым, што ў тэатры (у тым ліку і ў Рэспубліцы М. Горькага) занадчасна пытанні творчага самаудасканалення артыстаў. Адзіная форма вучобы, якая існуе, — семінар па пытаннях блугай палітыкі. Лепш гавораць на іх пра важныя партыйныя рэзямэ, але не адчуваюцца над тым, да чаго яны нас, мастакоў, абавязваюць. Ці не таму ў калектывах няма людзей, якіх нельга выкарыстаць у рэпертуары. А яны ж атрымваюць немалую зарплату! Трэба выкарыстаць адкалікатнасць і дачыненні да такой катэгорыі людзей і ў той жа час смені падтрымліваць сапраўды творчы індывідуальнасці, якія імкнучыся да актыўных пошукаў.

— Шмат якія з нашых ідуцаў, — працягвае Р. Качэткаў, — вынікаюць з таго, што кожны тэатр жыве некак пасобку, ізалявана ад іншых. Мы мала сустракаемся, не абмяркоўваем працы адзін аднаго. Чаму б, напрыклад, не пагаварыць канкрэтна пра апошнія сталічныя прэм'еры сезону?

Р. Качэткава хвалюць некаторыя недасканаласці п'есы «Гад адным небама, якую ён лічыць увогуле таленавітым творам. Ён звярнуў увагу на тое, што аўтар не здолеў пераканаваць супрацьпаставіць яркай фігуры Барыса Макішава сапраўдных герояў нашага часу. Галоўны рэжысёр рэспубліканскага тэатра юнага гледача Б. Дакотвіч далучыўся да трыоў Р. Качэткава адносна таго, што ў тэатрах за апошні час вельмі знізілася патрабаванні да прафесіянальнага ўдасканалення акцёраў і рэжысёраў. Другая б'яда тэатраў — у адсутнасці творчага адзіства ў калектывах. Шмат заўваг зрабіў Б. Дакотвіч у адрас тэатральнай крытыкі. Ён прапанаваў пашырыць кола людзей, якія прыцягваюцца да рэцэнзавання спектакляў, даручаць гэта акцёрам, мастакам і рэжысёрам.

Тэатр павінен ісаць у нагу з жыццём. Гаворачы пра гэта, Б. Дакотвіч паставіў пытанне аб тэхнічнай узброенасці тэатра. Мы нават адстаём ад сучаснага быцця, сказаў ён. Нашы людзі даўно ўжо ходзяць у вопратцы з сінтэтычных матэрыялаў, а швецкія цэпкі тэатраў не маюць іх і вымушаны шукаць замяняльнікі.

Народная артыстка РСФСР В. Рэдліх сваё выступленне пачала са згоды з прапановаю Р. Качэткава адносна рэарганізацыі тэатральнага труп. — Але вырашэнне гэтай праблемы, — гаворыць яна, — гэта толькі палавіна справы. Калі не будзе пастаянай штодзённай работы з акцёрам, а таксама работы акцёра і рэжысёра над сабой, дык праз паўгода або праз два гады нам даведзецца гэтую рэарганізацыю зноў ажыццявіць, бо з'явіцца штэмпальны, абыякавасць і прафесіянальнае дэградацыя.

— Сёлета, — гаворыць В. Рэдліх, — спяўняецца стагоддзе з дня нараджэння Канстанціна Сяргеевіча Станіслаўскага. Гэты год на зываюць годам Станіслаўскага. Як жа мы выкарыстоўваем яго невычайную спадчыну?

В. Рэдліх з горкасцю паведамае, што за ўсё сваё творчае жыццё яна мела магчымасць паставіць толькі два спектаклі ў ўмовах, якіх патрабуе сістэма і метод вялікага рэфарматара сцэны. Яны мелі поспех і былі паказаны ў сталіцы нашай Рэдзімы. — Мне здаецца, — гаворыць В. Рэдліх, — што такія спектаклі (яна прапанава над імі па чатыры-пяць меся-

«Мы захапляемся дэкамам, сучаснай рытмічнай музыкой, — сказаў адзін з іх, — а тыя, хто ходзіць па сімфанічных канцэртах, проста прыкдаваюцца, што ім цікава».

Што гэта — невуцтва, душэўна пустаці ці проста нейкая юнацкая прыгода, свайго роду арыганальнасць? На жаль, і тое і другое. І калі гаварыць пра эстэтычнае выхаванне ў школе, дык, вядома, пытанне трэба ставіць шыроў.

Узяць тую ж музыку. Хто і як яе выкладае вучням? Да трэцяя класа — та я настаўніца, калая вядзе і асноўныя прамежкі. Яна развучае з дзецьмі песенькі. Потым у IV-V класах ужо настаўнік спеваў вывучае нотную граматыку, закладае асновы музычных ведаў. Усё гэта вельмі добра, раней і гэтага не рабілі. Але што ж далей? Хто і як вучыць школьнікаў разумець музыку, выхоўвае ў іх любоў да яе, як да цудоўнага мастацтва, што робіць чалавека высакордным і духоўна багатым? На жаль, у большасці выпадкаў — нічо. У старэйшых класах, імяна тады, калі пачынаецца свядомае стаўленне да мастацтва, музыку наогул не выкладаюць. Пасапакласныя ж заняткі ў гуртках спеваў і танцаў, як правіла, не даюць належных вынікаў, бо праводзяцца неіакава, сумна. Школьнікі з большай ахвотай вучацца на танцаляўнах класі, прытым сучасным, а не балетным танцам.

Сістэматычнае наведванне сімфанічных канцэртаў, праслухоўванне праграмаў музыкі ў суправаджэнні цікавых лекцыяў, у тым ліку і сучаснай музыкі, і нават рытмічнай, пра якую гаварылася вышэй (а яе зусім не трэба баяцца), — не стала абавязковым у школах. Нават школьныя фанатэні з запісамі лепшых узораў музыкі — рэдкасць. А як бы-натуральна гучала, напрыклад: «Сёння ў нас на ўроку — праслухоўванне твораў Баха, Грыга ці Чайкоўскага».

Яшчэ горшыя адносіны да выяўленчага мастацтва. Праўда, у школьнай праграме ёсць прадмет — малюванне. Тыя ж настаўнікі малодшых класаў выкладаюць дзецім гэтакія маліяныя, хоць не маюць спецыяльнай адукацыі. Але справа не толькі ў адукацыі. Ва ўзросце да дзесяці год дзеці часам больш мастацкі-фантазійны. Гэтыя прыгажосці іх мастацтва ў вынаходлівасці блізкай ад выдумкі і мілья наўнаўсці, з якімі яны адлюстроўваюць наваколны свет. Задан педагогаў — развіць у іх гэтакі ўменне фантазійнава і тварыць, а не вучыць іх правільна малюваць. Апошняя спатрэбца пазней.

Але настаўніца вучыць правільна: так малюецца абылка, так — дом, так — кветка. І нават

[Заканчэнне на 4-й стар.]

ступленне прысвечіў павышэнню майстэрства

Споўнілася 35 гадоў з дня стварэння Кракоткінскай сельскай бібліятэкі. Яна была адкрыта ў жніўні 1927 года па ініцыятыве камуністаў і камсамоўцаў-падполшчыкаў сяла Вялікая Кракотка.

Фонд бібліятэкі паўпаўняўся з кожным днём. Праз год тут ужо налічвалася 600 тамоў літаратуры, набывай на грошы, усеняны маставымі жыхарамі. Творы Маркса, Энгельса, Леніна, савецкіх пісьменнікаў былі на асобным уліку і не трымаліся адкрыты на паліцах. Яны выдаваліся тайна.

Улады капіталістычнай Літвышы зачылі бібліятэку. Уся літатура была канфіскавана, складзена і апачатана. Выбраўшы зручны момант, група найбольш актыўных чытачоў ускрыла мяккі і выгнаў найбольш каштоўную літратуру.

У верасні 1939 года, калі над Слонімскай узвіўся чырвоны сцяг свабоды, бібліятэка зноў расчыніла свае дзверы. Упершыню былі выставлены тут кнігі, якія расказвалі аб сацыялізме і камунізме, аб жыцці савецкіх людзей.

Пачалася Вялікая Айчынная вайна. Кракоткіныя пераключыліся аб сваёй бібліятэцы. Частка кніг была раздзелена жыхарам сяла, якія тайна абменьвалі імі паміж сабой. Частка літаратуры трапіла да партызан, а частка сахава.

Пасля перамогі над ворагам бібліятэка перажыла сваё трэцяе нараджэнне. Яе фонды былі не толькі адноўлены, але і пашыраны. Многача зробіла для комплекснага гэтага ачага культуры літратураў жонка і друг Купалы Уладзіслава Францаўна Лудзвіч.

У сувязі з 80-годдзем з дня нараджэння Янкі Купалы ў бібліятэцы адкрылася выстаўка «Янка Купала — выдатны беларускі савецкі паэз». Для агляду выставлены розныя творы, рукапісы паэта. Экспаніцыя мела радкіх фатаграфіяў.

Калі-небудзь гісторыкі літратуры адзначыць тую акалічнасць, што паэты нашы, якія прыйшлі ў літратуру ў першыя пасляваенныя гады, пачалі сваю песню не з пралікаў і нявер'я, а з жыццёвага вопыта. Еўдакія Лось належыць да іх. У раннім дзяцінстве яна зведала горькі страт і пакуты фашысцкай няволі, але першымі вершамі заявіла аб радасці жыцця, аб радасці працы:

Напэўна, са ствалоў барозан І снегу змінлага ўсю бэль Сабраў рушпаў пра марозах Маляр стары ў вярло сабе.

Смецца дом усмейкай чыстай, Таю працу скончыў урачыста, Палюбавацца ёй пара.

Гады роздому над прызываннем сваіх аднагодкаў надалі вершам паэзсы яшчэ большую выразнасць і яркасць. Яе лепшы твор — першая зборніка «Савіткі» (1958 г.) народнага сапраўднага натхненнем і крамяю сэрца арганічным спалучэннем малюўніцкай, шыракай і музычнасці:

Званочкі — звонкі, лэй Звоні — сінкі; Званочкі лядзкія нарагодкі. Пад звоніцу шапку ў грочку — жінкі — жінкі — жінкі — І шапка ўраз-прахлаю медам!

Еўдакія Лось пазбягае ў сваіх творах прамалінейнасці, эфектнасці і хадулінасці, дасягнула дзельца з чытачом сваім роздму:

мам і сумненнямі, адкрывае сэрца прыгожаму і добраму. Яе вершы — пераважна лірычная спеводы.

Бясспрэчна, з вышнімі сённяшняга вопыту і сама паэтэса легка забываюцца, неабавязкова, прыблізна, паспешліва, шматлікі радок, строф і першы вершаў, змешчаны ў першай кніжэ. Але галоўнае ў яе творчых пошуках, бясспрэчна, тое, што яны былі плённыя. У гэтым пераконае новая кніга «Палачанка».

Зборнік — рознапланавы. Тут мы знайдзем багатае і разнаплановае і пераходнае, апраўду і іншароднага фальклора сюжэта і лірычную паэму. Спаткаць можна нават эдацыя, што кніга крыху таматычна страткая, але прыгледзеўшыся, бачыш чыснасць аўтарскай задумы. Паэтэса глядзіць на свет вачыма сваёй лірычнай таёры, зямляці-палачанкі:

Я з табою расла, Я з табою траўны і бульбяны, Я з табою быў і вясняны, Калі ў лес тышла, ў партызаны.

Матывамі маральнай стойкасці і добравыянасці, самахвараў гатоўнасці змагацца за чалавечасце ішчасце вызначаюцца вершы «Магчыма, што за далечу, за светам», «Прыйдзі, мой гоце», «Белая хустка», «Надзея», «Радасці...». Здольнасць паэтычнага пранікнення ў фальклор іных народаў праяўляецца ў вершах «Слівы за смецце», «Жонка з жураўлінага гнязда», «Песня Нутфулы», «Чалавек».

У гэтых творах паэтэса настолькі імкнецца паэтычна эмпірыю паэзіі, імкнецца да гарманічнага зліцця формы і зместу. Адсюль рытмічна і страфічна выразнасць:

Я хачу каб у стал заборах, Каб любілі ніко арлы, Каб умепа на домочы іграць Песні друга свайго Нутфулы...

Праўда, аўтар не заўсёды асцярожна карыстаецца фальклорам і тады японска казна «Жонка з жураўлінага гнязда» на танальнасці нагадвае пушкінскую «Казку пра рыбакі і рыбку»:

Жыў калісьці ў хатыне між сопак Селянін адзінокі і бедны. Працаваў ад зары да зары ён, А не меў нават чыя перамяніцы.

Не думаецца, каб паміж рускім і японскім фальклорам існавала такая відэачасная блізкасць. Тут аргументна сюжэт традыцыйнага афарбоўку, ён механічна падпарадкоўваецца заучанаму ўзору.

Буйнейшы твор зборніка — паэма «Гаворач бесмертныя», прысвечаная абароне Брэсцкай крэпасці. Пра абаронцаў крэпасці напісана многа, але паэтэса знаходзіць новыя, уласныя штрыхі, каб перадаць напружанасць незабыўных дзён сорака першага года, калі войны

Сцяпан ГАУРУСЕУ.

«У атаку беглі з-пад руін з даглінамі заместа аўтаматаў». У цэнтры твора — эпозд, калі жонка начальніка традыі заставаўся ў міхайлава ўзмаіае з ініцыялаў войнаў а атаку. Жанчына, што аддала аюнаства — здала сапраўды ступіць на п'едэстал гераіні, але ўсё-такі дарма аўтар заклочае, што яна «свяшчэнная ад Жанкі з Арлеана». Нічым не апраўдна аналогія, якую праводзіць Еўдакія Лось паміж нашай сучаснай і самаадданай дачкай французскага народа, якая стала ўвабачаннем духоўнай велічы сваёй радзімы. Намнога больш уражае не кніжкая асацыяцыя з гістарычным персанажам, а будзённы, «сямейны» голас Міхайлавай, голас з-пад руін, на якіх праходзіць паэтэса: «Камандавала... слухалі...!»

Еўдакія Лось — паэтэса мяккіх фарбаў, і прыгажосць душынага аблічча нашага сучасніка ёй лепш за ўсё ўдаецца перадаць у лірычным плане, без непатрэбнага перавелічвання і перабольшвання. Вось як паэзіячому стрымана і сарамлівай і адчуваннем жаночай годнасці гаворыць яна аб нераздзеленым каханні:

Першы позірк, сумненні, Перамога над страхам і ўсё, Так павольна ішла да кахання, Што яго абмагла мяне.

У чатырох радках — цэлая карціна, поўная светлага драматызму і яшчэ неасвядомленага адчування, што ішчасце ўсё-такі наперадзе. Ці не таму, нібы развіваюцца гэты матывы, у другім вершы паэтэса сцвярджае:

Магчыма, што за далечу, Выжыве ішчаслівейшы, чым я. А мне і тут, на ўзгорку родным гэтым.

Смецца доля спайна мяні, Я столькі раз не павярэвала, Што не магу пра тое расказаць, Я столькі за не павялава, Што не магу заўвады не ваваяць.

Гэта ўнутраная, незадаволенасць дагнутым, гэта няўрымслівасць натуры падказвае паэтэса радкі адначасна непасрэднага асацэнчвання: «Я магу падбегчы і краўдзіць», і прыходзіцца паішкадаваць, што аўтар не заўсёды ўмее спыніцца на высокай ноте і да гэтых дынамічных, пругкіх радкоў па інерцыі дадае аморфную, прыблізную страфу:

Ды навошта ўсё маё ўменне, Водар пшч, вяселі перамаць, Калі я значы тваё праміненне, Не магу ля сэрца ўтрымаць (?)

Непатрэбай з'яўляецца заключная страфа і ў вершы «Нечакані прыходзіць з ім», дарчы, надронным, якая зводзіцца да сентэнцы: «Да сюжы непатрэбна».

рыхтаванай бывае і душа сама». Адвольнае пераключэнне прадметнага плана ў план чытныхым выглядае штурчым і неацукраваным. Тут Еўдакія Лось не давярае чытачу, стараецца растлумачыць тое, што ён сам легка можа зраўнуць.

Часам паэтэса захапляецца абстрактнай метафарычнасцю. Тады атрымліваецца, што было з дэдаў, як «печ навобача ачуждзены» — умоўнасць жыццёвай праўды. Да гэтага раду можна аднесці вершы «Звон залаты», «Хвалі возера», «Чайка», «Прычына не ў тым, што аўтар карыстаецца вобразамі, адкрытымі іншымі паэтамі, — прычына ў тым, што яны не асветлены нечаканай паэтычнай думкай. Яны пакідаюць нас раўнадушнымі».

Неправільна сцвярджаць, што названыя недапоўны не знікаюць агульнага гучання кнігі, — зніжаюць. І паэтэса пад слух іх не радагодзець. Каб пераканацца ў гэтым, варта ўважліва перачытаць новы цыкл Еўдакіі Лось «Блізкае і далёкае» («Полымя» № 3 за 1962 г.).

Чым ён вылучаецца? Па-першае, крыхаліцазаймаю паэтычнай думкі, па-другое, пашырэннем творчага дыяпазону. У лепшых вершах, гаворачы словамі А. Твардоўскага, нельга нічога «ні убавіць, ні прыдасці» ранейшым творам, гучаць афарыстычна: «Праўда, што доля — пільнешага любіць». «Кі ёй уніраца — без каронія, як калочка — без ігліцы тонкая». Гэта — новая завава, новы рубжэ аўтара.

Пра новыя вершы паэтэсы можна гаворыць многа. Але хочацца падкрэсліць адну рысу: не аб чым яна не гаворыць палітавамо. Многа пісалася пра мінулае юнацтва і дзяцінства. Гэта — адна з так званых «вечных» тэм. І тым не менш Еўдакія Лось ўмее ішчасліва надаць сваёму вершу «Мінута пара дзёвацкі» уражанне першаадкрывацкі:

Мінута пара дзёвацкі, Журбы настане пара... На танцы ідзе малодшая, На танцы ідзе сястра.

Сестру пазноўчы пракожы, Яны усміхаюцца ёй... На танцы пайшла прыгожая, З журабю пайшла маея.

Некалі Уладзімір Маякоўскі слухана заўважыў, што «той, хто постоянно асен, тот, по-моему, просто глух». І нашаму сучасніку, які паклае космас і пракадавае пакарабныя траекторы ў гарах, — забаронены

сум. Але гэта не «анемічны смутам», ён аб'яскрывае чалавечасце. І па-агульна, Еўдакія Лось сцвярджае аптымістычнае, не эгаістычнае стаўленне да жыцця. Яна мае права сказаць, што прымае яго —

Каб аддаць — якое ёсць, якое хачу. Гэта — актыўнасць валавой натуры.

Вышэй гаварылася, што ў вершах «Чайка», «Хвалі возера», «Звон залаты» традыцыйныя тэмы не атрымалі новага аўтарскага асвятлення. Традыцыйная тэма пакладзена ў аснову верша «Жураб кулікоў». Але як далёка сцягнула паэтэса наперад? Значыць, справа не ў тым, каб узраца традыцый ці лічбчэ ханона, хай сабе і класіфіцыя, недадатычнасць. Паэтэса тэму і з'яўляецца паэтам, што ён, не парываючы з роднай глебай, з родным фальклорам, здымае дадзены прычынопава адметнае.

Паслухайце, як звычайна паэтычнасца «Жураб кулікоў»: Я люблю сенавою, вербюю, Лугавую сваю зямлю...

Варыўчыя гэтоваў тэмы, і не больш. Але паэтэса, нібы набырашы паветра ў грудзі, нечаканна пашырае матывы: «І люблю Занзібар, і Венгрыю, і Містэраль, і ссрока люблю!» Бачыце, як распусцілі гарызонты! І зусім натуральна гучыць заключная страфа:

Далачны пра час не пытаньне — Проста каліччы яны заўвады, Куніны дэдому вяртаюцца...

Дык чаго ж бы ім плакаць талды? Плачучы яны таму, што, нягледзячы на неагляднасць убажанага свету, сумуюць па родных мясцінах. І гэта думка выказана як бы ўнутрана, яна ўжо адчуваецца і ў першых радках, і, пухлысучы, маднее, пакуль яны ўздых, не прарываюцца ў канцоўны:

Сталася паэтычнай думкі адначасна вершы «Славіна Анча», «Якая там воесь пад небама паўднёвым», «Адслужыла елка», «Святочнае рання», «Купалка», «Мар'я». Усе яны на народнакны шырым жададнем паэтэсы «радасцю... свет надзяліць».

Еўдакія Лось паспяхова пазбаўляецца мягаслушнасці і красамоўства, становіцца больш стройгай і ашчаднай у мастацкіх ссроках. Яе сённяшня творчасць — удалая лірычная разведка новых паэтычных плацдармаў.

РАЗМОВА ПРА ТВОРЧАСЦЬ МАЛАДЫХ

Абмеркаванню творчасці маладых празаікаў было прысвечана чарговае пасяджэнне секцыі прозы Саюза пісьменнікаў БССР. Уступнае слова зрабіў І. Навуменка.

У апаіныя гады, сказаў ён, у беларускую літратуру прыйшоў значны атрад зольнай моладзі. На жаль, творчасць маладых празаікаў, на думку дакладчыка, застаецца паза увагай нашай крытыкі.

Нават кнігі іх рабунуюцца далёка не заўсёды. А між тым творчасць маладых пакалення літратураў патрабуе да сабе самай пільнай увагі і клопатлівага выхавання як з боку крытыкі, так і з боку старэйшых майстроў яра. Маладыя празаікі, гаворыць далей І. Навуменка, маюць пэўныя здабыткі. Імі напісана ямаля цікавых кніг, апавесцей і апавяданняў. Літратурная моладзь пільнава сапрабе гаварыць ад імі свайго пакалення, гаварыць аб тым, што сёння найбольш хвалюе іх сучаснасць. На жаль, у большасці твораў маладых пераважна маральна-этычная праблематыка. Толькі некаторыя з іх узяліся:

да стварэння вобразаў сацыяльнага гучання. І. Навуменка спыніўся падрабозна на творчасці чатырох, найбольш здольных, на яго думку, маладых літратураў — І. Пташнічана, Ул. Караткевіча, В. Адамчыка і Б. Сакані.

У абмеркаванні творчасці маладых прынялі ўдзел пісьменнікі Я. Брыль, Р. Сабаленка, А. Кулакоўскі, І. Грамоў, Т. Хадкевіч, І. Пташнікаў, В. Адамчык, крытыкі Я. Герцовіч, В. Каваленка, А. Яскевіч, Ул. Юрчык, М. Лужераў, Д. Буваў, І. Ралько, А. Гапава.

Абмеркаванне творчасці маладых вылілася ў шырую і прычыповую гаворку аб шляхах развіцця нашай маладой прозы, аб пільнасці яе агульнага ідэянамастакага ўзроўню, аб набліжэнні яе да сучаснасці.

Абмеркаванню творчасці маладых празаікаў было прысвечана чарговае пасяджэнне секцыі прозы Саюза пісьменнікаў БССР. Уступнае слова зрабіў І. Навуменка.

У апаіныя гады, сказаў ён, у беларускую літратуру прыйшоў значны атрад зольнай моладзі. На жаль, творчасць маладых празаікаў, на думку дакладчыка, застаецца паза увагай нашай крытыкі.

Нават кнігі іх рабунуюцца далёка не заўсёды. А між тым творчасць маладых пакалення літратураў патрабуе да сабе самай пільнай увагі і клопатлівага выхавання як з боку крытыкі, так і з боку старэйшых майстроў яра. Маладыя празаікі, гаворыць далей І. Навуменка, маюць пэўныя здабыткі. Імі напісана ямаля цікавых кніг, апавесцей і апавяданняў. Літратурная моладзь пільнава сапрабе гаварыць ад імі свайго пакалення, гаварыць аб тым, што сёння найбольш хвалюе іх сучаснасць. На жаль, у большасці твораў маладых пераважна маральна-этычная праблематыка. Толькі некаторыя з іх узяліся:

да стварэння вобразаў сацыяльнага гучання. І. Навуменка спыніўся падрабозна на творчасці чатырох, найбольш здольных, на яго думку, маладых літратураў — І. Пташнічана, Ул. Караткевіча, В. Адамчыка і Б. Сакані.

У абмеркаванні творчасці маладых прынялі ўдзел пісьменнікі Я. Брыль, Р. Сабаленка, А. Кулакоўскі, І. Грамоў, Т. Хадкевіч, І. Пташнікаў, В. Адамчык, крытыкі Я. Герцовіч, В. Каваленка, А. Яскевіч, Ул. Юрчык, М. Лужераў, Д. Буваў, І. Ралько, А. Гапава.

Абмеркаванне творчасці маладых вылілася ў шырую і прычыповую гаворку аб шляхах развіцця нашай маладой прозы, аб пільнасці яе агульнага ідэянамастакага ўзроўню, аб набліжэнні яе да сучаснасці.

Абмеркаванню творчасці маладых празаікаў было прысвечана чарговае пасяджэнне секцыі прозы Саюза пісьменнікаў БССР. Уступнае слова зрабіў І. Навуменка.

У апаіныя гады, сказаў ён, у беларускую літратуру прыйшоў значны атрад зольнай моладзі. На жаль, творчасць маладых празаікаў, на думку дакладчыка, застаецца паза увагай нашай крытыкі.

Нават кнігі іх рабунуюцца далёка не заўсёды. А між тым творчасць маладых пакалення літратураў патрабуе да сабе самай пільнай увагі і клопатлівага выхавання як з боку крытыкі, так і з боку старэйшых майстроў яра. Маладыя празаікі, гаворыць далей І. Навуменка, маюць пэўныя здабыткі. Імі напісана ямаля цікавых кніг, апавесцей і апавяданняў. Літратурная моладзь пільнава сапрабе гаварыць ад імі свайго пакалення, гаварыць аб тым, што сёння найбольш хвалюе іх сучаснасць. На жаль, у большасці твораў маладых пераважна маральна-этычная праблематыка. Толькі некаторыя з іх узяліся:

да стварэння вобразаў сацыяльнага гучання. І. Навуменка спыніўся падрабозна на творчасці чатырох, найбольш здольных, на яго думку, маладых літратураў — І. Пташнічана, Ул. Караткевіча, В. Адамчыка і Б. Сакані.

У абмеркаванні творчасці маладых прынялі ўдзел пісьменнікі Я. Брыль, Р. Сабаленка, А. Кулакоўскі, І. Грамоў, Т. Хадкевіч, І. Пташнікаў, В. Адамчык, крытыкі Я. Герцовіч, В. Каваленка, А. Яскевіч, Ул. Юрчык, М. Лужераў, Д. Буваў, І. Ралько, А. Гапава.

Абмеркаванне творчасці маладых вылілася ў шырую і прычыповую гаворку аб шляхах развіцця нашай маладой прозы, аб пільнасці яе агульнага ідэянамастакага ўзроўню, аб набліжэнні яе да сучаснасці.

Абмеркаванню творчасці маладых празаікаў было прысвечана чарговае пасяджэнне секцыі прозы Саюза пісьменнікаў БССР. Уступнае слова зрабіў І. Навуменка.

У апаіныя гады, сказаў ён, у беларускую літратуру прыйшоў значны атрад зольнай моладзі. На жаль, творчасць маладых празаікаў, на думку дакладчыка, застаецца паза увагай нашай крытыкі.

ДЛЯ АМАТАРАЎ МАСТАЦТВА

Цікавую інакарціну «Які стварэцца скульптура» (жрысьёр В. Гранатман, сцэнарый М. Ахтэрснага) выпускае на экраны рэспублікі Ленінградская студыя навукова-папулярных фільмаў.

Навукова-папулярны інакарцін «Кіліч жыўчы» (аўтар сцэнарыя М. Кемарскі, рэжысёр — Ф. Ціпкін) расказвае пра жыццё А. Герца.

«Год 1812...» — так называлі сваю новую навуковую інакарціну (вытворчасць кінастуды «Маснавуфільм») сцэнарый М. Беланураў і рэжысёр Ф. Блажыч. Гэты

фільм, зроблены на матэрыяле жыццёвых твораў, расказвае пра падзеі Айчынай вайны 1812 года. Больш пільны фатаграфіяў і пэйдэзскія пэці краін свету было прыслана ўлетку 1961 года на Маскоўскую міжнародную фотавыстаўку. Аб працоўных буднях простых людзей усёго свету, аб іх барацьбе за мір, за лепшую будучыню расказваюць фотаздымкі, якія глядчыч убачаць у інакарціне «Вачыма сучаснікаў», створаным рэжысёрам В. Маргештэрнам па сцэнарыю І. Філімонава.

Вясёлы і імклівы магдаўскі танец. Яго выконваюць многія самадзейныя калектывы рэспублікі. Палюбіўшы ён і танцорам Мінскага Палаца культуры прафсаюзу. З запалам яго выконваюць удзельнікі танцавальнай студыі.

НА ПАЗЫЎНЫЯ СУЧАСНАСЦІ...

За апошні час у краіне адбыліся найважлівшыя падзеі. Надыйшла пара, калі трэба перагледзець некаторыя рэчы. Я лічу, што ні адміністрацыйным загадам, ні самай адказнай нарадой усе праблемы вырашыцца нельга. Патрэбен натуральны працэс усведамлення ўсяго, што адбылося ў свеце, і нельга гэты працэс перакосіць аднымі махам. Мастак павінен кляпаціцца аб тым, каб яго творчасць ішла ў нагу з жыццём. Ён павінен быць перш за ўсё камуністам.

Закранушы праблему выхавання творчай моладзі, Г. Шчарбакоў закліваў дзвараць ёй адказныя задачы, але не ставіць задач заўчасных і непаспыхных. Цікавымі былі таксама яго думкі адносна прыроды штампалі, вытокі якіх ён бачыць у павярхоўным знаёмстве мастака з жыццёвымі з'явамі:

— Было на працягу многіх год, калі сядзеў чалавек у Крамлі і гаварыў: вывучаеце жыццё, а сам нікуды не ездзіў. І ёсць цяпер чалавек, які сапраўды вывучае жыццё. Я не ведаю, калі ён бывае ў Крамлі, не ведаю, калі ён спіць. Гэта — узорны прыклад усім нам.

Начальнік Упраўлення па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР Я. Парватаў падзяляе сваімі думкамі аб нядаўнім пашырэнні пасяджэнні мастацкага савета Міністэрства культуры СССР, на якім былі заслуханы даклады: «Традыцыі і наватарства ў савецкім тэатры», «Аб рэалістычным мастацкім адносіну ў грамадстве» і «Вобраз станоўчага героя ў тэатры».

— Шмат з таго, што там гаварылася, пераклікаецца з нашай сённяшняй размовай, — сказаў ён. — І прыёмы ўсведамляць, што ўзровень нашага сённяшняга абмеркавання вышэйшы, што многія думкі нашых прамоўцаў супадаюць з выказваннямі буйнейшых майстроў савецкага тэатра і драматургіі.

Пасля ХХ і вэсёла пасля ХХІІ з'ездзі КПСС — працягвае Я. Парватаў, — пасля рашучых змен, якія адбыліся ў жыцці нашага грамадства, значна актывізаваліся энергія і творчая дзейнасць савецкіх людзей ва ўсіх галінах, у тым ліку і ў тэатры. І калі мы падходзім да ацэнкі сённяшняга стану тэатра, трэба быць грамадзянінамі і закліваць пачуццё меры. Не трэба перабольшваць свае дасягненні і не трэба кідацца ў паніку.

Гаворачы аб працэсах, якія адбываюцца сёння ў беларускай тэатральнай мастацтва, Я. Парватаў адзначыў значны паварот да сучаснай тэматыкі:

— Наш тэатр загарваў пра чалавек на наша часу, пра надзвычайныя праблемы, якімі жыве народ. Шчы Усесаюзнае фестываль 1957 года, які быў прысвечаны 40-годдзю Савецкай улады, праходзіў пад назвамі, большасць якіх гаварыла аб праблемах гісторыі станаўлення Савецкай улады, аб Кастрычніцкай рэвалюцыі і грамадзянскай вайне. Сучасная тэма толькі нейкім краёвым закралася нашымі драматургамі і тэатрам. Сёння сучасная тэма з'яўляецца асновай жыцця тэатра.

Сярод значных твораў аб сучаснасці Я. Парватаў адзначае балет Я. Глебава «Марар», камедыю А. Макавіча «Ляноўна на ершар» у Акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы, «Глад адным немцам А. Маўзона і «Выгнанне блудніцы» І. Шамякіна ў Тэатры імя М. Горькага.

Адначасна ўспадэставіць «працэнтаў» аб адміранці тэатра, Я. Парватаў перайшоў да разгалду чыкажскай, якія сёння ўнікаюць перад дзвямі сцэнамі. — Наша задача, сказаў ён, — стварыць найбольш спрыяльныя ўмовы для развіцця сапраўдных талентаў.

Шмат блытаніны ў работу тэатраў і ў творчасць драматургаў унеслі крытыка і эстэтычная навука, якія адносяць ад жыцця, усё яшчэ знаходзяцца на стадыі старога разумення мастацкага з'яў. У пераход культуры асобы ад тэатра патрабавалі таго, што яму не ўдасца. Мастацтва павінен сцвярджаць і ўспяляць

нашу рэалінасць, наша чалавечасць, наша грамадства. На падставе гэтай зусім правільнай думкі ад тэатра напярваля патрабавалася ўспя

НА БЕЛАРУСКАЙ СЦЭНЕ

Днямі Маскоўскі ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга тэатр імя Ленінскага камсамола пацаў гастролі ў нашай сталіцы. Перад пачаткам спектакля «Сям'я» па п'есе І. Папова...

Сцэна са спектакля «Наташчын мост» у пастаноўцы Маскоўскага тэатра імя Ленінскага камсамола.

Новы спектакль

Да закрыцця сезона Дзяржаўны рускі драматычны тэатр БССР імя М. Горькага падрыхтаваў пастаноўку новага спектакля па п'есе Бертольда Брэхта «Мамаша Кураж і яе дзеці».

У спектаклі заняты народнай артыстка БССР Г. Абуховіч, заслужаны артысты БССР І. Лакштанова, А. Шкніскі, А. Шах-Парон, М. Кузьменка, заслужаны артыст РСФСР С. Галуза, народны артыст РСФСР С. Бірукоў, артысты Г. Знакоўская, І. Камароў, В. Шрамчанка, І. Супруненка і іншыя.

На гастролі ў Волгаград

Беларускі дзяржаўны тэатр оперы і балета выехаў на гастролі ў Волгаград. Гледзачам горада-героя будуць паказаны спектаклі «Калочная рука», «Манон», «Кармен», «Чардазейка».

ПАКАЗВАЮЦЬ АМАТАРЫ У БРАТНЮЮ УКРАЇНУ

Палац культуры прапонуе Беларусі арганізаваць праглед спектакляў тэатральнай студыі палаца. Гледзачам былі паказаны спектаклі «Калегі» В. Аксёнава і Ю. Стабавай.

ПА РАМАНУ ДАСТАЕЎСКАГА

Тэатр імя Я. Коласа паказаў сваю новую работу «Спектакль з лакачства і пакарэння» па аднайменнаму раману Ф. Дастаеўскага. Інсцыпіроўка драматурга С. Радзінскага. Спектакль паставіў рэжысёр Б. Браганаў.

На здымку — сцэна са спектакля. Парфрый Пятровіч (злева) — арт. А. Трус, Раскольнікаў — арт. Ф. Варанецкі. Фота С. КОХАНА.

Арыгінальная задумка

Манументальную статую Уладзіміра Ільіча Леніна задумаў і выразаў са стала шматвековага дуба венгерскі скульптар Іштван Сабо — лаўрэат прамі Коштуа.

Зарубежны студэнты ў Чэхаславакіі

3.000 зарубежных студэнтаў вучацца ў вышэйшых навучальных установах Чэхаславакіі. Вялікае месца ў навучанні замежных студэнтаў займае ўніверсітэт імя 17 лістапада.

Гучаць марыскія песні

Венгры працягваюць вялікую цікакасць да культуры блізка ім па мове угра-фінскіх народаў. Мовамі гэтых народаў, большасць з якіх жыве ў Савецкім Саюзе, у Венгрыі займаюцца не толькі лінгвісты-прафесіяналы.

Свята кнігі

У Варшаўскім Палацы навукі і культуры адкрыўся VII Міжнародны міжкніжны кірмаш. У кірмаш прымаюць удзел прадстаўнікі 130 буйнейшых замежных выдавецтваў і фірм, на стэндах выстаўлена 160 тысяч кніг.

Узросць не перашкода

38-гадовая Фларэнс Дзьюкс заваявала званне чэмпіёна свету па тэніс срод асоб старэйшых за 35 год. Яе рэкорд складае 31 галезін 50 мінут. Гэта на 38 мінут больш, чым папярэдні рэкорд, устаноўлены Хелен Норг, маці чатырох дзяцей.

Янкi ў Еўропе

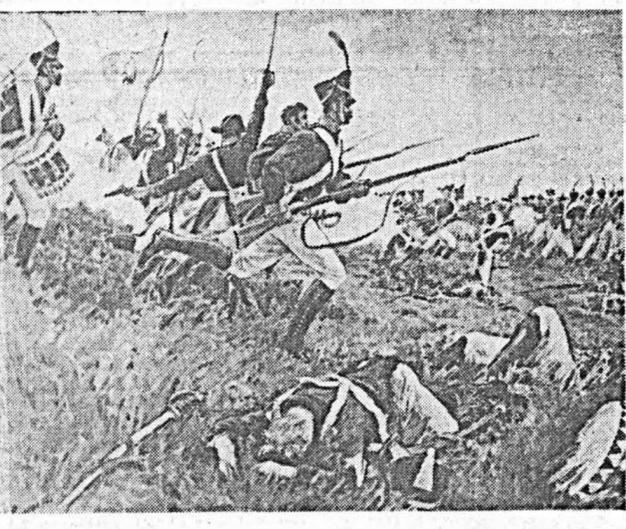
За апошні час пачаліся сутычкі ваеннаслужачых акупацыйных войскаў з нямецкім насельніцтвам. У Аугсбургу на вуліцы адзінаццаці амерыканскіх салдат без усялякай прычыны стукнуў немца бутэлькай па галаве, праламаваў чэрап.

З ПЕСНЯМІ да калгаснікаў

Брыгада пісьменнікаў і артыстаў Беларусі выехала ў калгас імя Ул. І. Леніна Капыльскага раёна. Паэт Мікола Хведаровіч раскажаў калгаснікам пра дасягненні беларускай літаратуры і свае творчыя планы.

ДАЧКА ПРЫНЕСЛА ПАДАРУНАК...

калі малады, фармальна культурны чалавек раптам заўважыў, што захапляецца «дуоднай музыкай Баха ці Скрабіна — прытворства, а жываці Пікасо ён, бачыце, «прызнае» (нават у тым выпадку, калі нічога не разумее ў жывапісе наогул, а тым больш у творчасці такога вялікага, цікавага і складанага мастака, як Пікасо)...

У чэрвені гэтага года сьмялівецца 150 год з дня бітвы пад Кобрынам паміж рускімі войскамі і войскамі Напалеона. Да гэтай даты беларускі мастак С. Раманю скончыў карціну (акварэль). На ёй паказаны бой Уладзімірскага пяхотнага палка з саксонскай пяхотай. Хутка карціна будзе перададзена Кобрынскаму музею імя Суворова.

АДРОДЖАНАЕ МАСТАЦТВА

Наведвальнікі выстаўкі ў Манежы з асаблівай цікакасцю разглядалі карціну, якая адлюстроўвала нацыянальнае свята ў Дагестане. Цікавымі былі не кампазіцыя карціны, не яе сюжэт. Здаўляла незвычайная квяцістасць фарбаў у спалучэнні з мяккім глянцавым блескам.

родам жывапісу». Тут даводзіцца апрацоўваць кожны мазок, літаральна шліфаваць яго. Калі карціна напісана, яе трэба алавіць палыянай лымай ці электракарбурыяў — тады фарбы шчыльна залучацца з грунтам, а карціна атрымае ўласціваю энкаўстыцы глянцавітасць.

ІХ НОРАВЫ, ІХ МАРАЛЬ

Факты з зарубежных газет і часопісаў. З ВЕНІКАМ У РУКАХ Карпіна на даху рыначнага павільёна ў горадзе Парамусе (штат Нью-Джэрсі) будзе вышынёй у 15 метраў і шырынёй у 60 метраў.

Забойства дзеля забавы

14-гадовая школьніца з горада Коўперс (штат Джорджыя) Даратэа Брэнфард прысуджана да пажыццёвага зняволення за ўдзел у зверскім забойстве двух братоў Дугласа і Томі Гэндсанс.

Літаратура для моладзі

У ФРГ налічваецца каля 30 тысяч афіцыйных і неафіцыйных бібліятэк, у якіх асноўнай літаратурай з'яўляюцца коміксы з малюнічым апісаннем жыцця злавянскага свету.

Самабарона шафэраў

Пакальі бельгійскага паліцыя бясілыя ў барышэ з рабуніцтвам і забойствам шафэраў таксі, амстэрдамскія шафэры арганізавалі курсы па вывучэнню японскай самабароны джыу-дзю-дзю.

НЕ ХАПАЕ ПАЛІЦЬ

У Англіі за апошнія 12 месяцаў

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАШКЕВІЧ

Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗУР, А. І. БУТАКОУ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, В. У. ІВАШЫН, А. Н. МАРЦІНОВІЧ (адмыслова скаротар), П. Ф. ПРЫХОДЗЬКА, Р. К. САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), М. Г. ТКАЧОУ, І. З. ШАРАХОУСКІ, І. Б. ШАЦІЛА, Р. Р. ШЫРМА.

ДА ВЕДАМА

КІРАЎНІКОУ САТГАСАУ І КАЛГАСАУ, ЗАГАДЧЫКАУ РАЕННЫХ І СЕЛЬСКИХ ДАМОУ КУЛЬТУРЫ, БІБЛІЯТЭК І КЛУБАУ ПРАДПРІЕМСТВЫ СВЯЗІ І «САЮЗДРУК» УСЮДЫ

ПРАЦЯГВАЮЦЬ ПРЫЁМ ПАДПІСКІ

НА ДРУГІ, ТРЭЦІ І ЧАВЕРТЫ КАМПЛЕКТЫ САТЫРЫЧНЫХ ПЛАКАТАУ, якія на працягу года будуць выпушчаны рэдакцыяй часопіса «Крокіды» разам з выдавецтвам «Правда».